Beszélgetősarok

Gyógyszerészet 35. 611–619. 1991.

Paraszolvenciánk a beteg hálája

Beszélgetés dr. Nikolics Károly professzorral, az MGYT leköszönő elnökével

— Elnök Úr! A Magyar Gyógyszerészeti Társaság – melynek 1982 óta elnöke – november 27-én rendezi meg tisztújító közgyűlését. Sajnálattal értesültünk arról, hogy az elnöki tisztségtől – két turnus után – visszavonul. Ez a búcsú az MGYT éléről indokolja, hogy egy beszélgetésben összegezzük az elmúlt kilenc év eredményeit, tapasztalatait és a jövő várható feladatait.

A „Beszélgetősarok"-ban be szeretnénk mutatni interjúalanyaink életútját is, ezért az elnöki időszak értékelése előtt erről kérdeznénk. Hogyan került a pályára?

— Sopronban születtem gyógyszerész családból. Ez annak idején sok helyen meghatározta a pályaválasztást, hiszen patikák öröklődtek apáról fiúra. Előnye volt, hogy az ember hivatásszeretetet örökölt, szakmai tapasztalatokat gyűjtött, tradíciót vitt tovább. (Később volt olyan időszak, amikor ez hátrány volt, sőt még ma sem mindenki értékeli annak a kornak ezt a gyakorlatát.)

Édesapám azon túl, hogy jól képzett gyakorló gyógyszerész volt, részt vett mind a helyi, mind a szakmai közéletben; a Gyógyszerész Egyesület megyei vezetője volt és az országos szakmai életben is döntő szerepet játszott. Mellette voltam gyakornok, és széleskörű ismeretekre tettem szert. Rajta keresztül ismertem meg a múltat, az elmúlt évtizedeket, és a jelen törekvéseket is sikerült közelebbről megtapasztalnom. Ez az időszak különösen befolyásolta későbbi működésemet.

1. ábra: Az Oroszlán gyógyszertár Zsolnay majolika portálisa 1948-ban

Sopronban az ősi Líceumba jártam iskolába. Ez reál–gimnázium volt, amelyben a nyelvek (latin, német, angol) épp olyan erősek voltak, mint a természettudományi tárgyak. Szerettem a zenét; kilenc évig tanultam zongorázni. Ez még ma is „gyenge oldalam", mert ha néha van egy kis időm, leülök játszani. Gimnazista koromban az volt a vágyam, hogy karmester legyek.

Budapesten tanultam tovább, gyógyszerészi oklevelemet 1940-ben szereztem. Az akkori időszakban – úgy érzem utólag is – kiváló tanáraink voltak.

A diploma megszerzése után a *Széki Tibor* professzor által vezetett Szerves– és Gyógyszerészi Kémiai Intézetbe kerültem mint doktorjelölt, ahol *Végh Antal* (akkor adjunktus) volt a témavezetőm. Irányításával más intézetekben is széleskörű ismeretanyagra tettem szert. Az Intézet nagy előnye volt, hogy a szerves– és a gyógyszerészi kémia együtt került oktatásra. Jobban megismertük egymást, nem volt annyira specializálódás. Egy év múlva tanársegéd lettem. Mint ilyen, gyakorlatokat vezettem és előadási asszisztense voltam Széki professzornak. Akkoriban az előadásokon mindenféle kísérletet – titrálást, kvalitatív vizsgálatot – bemutattunk, és ez színessé, vízuálissá tette az előadásokat. Ma is hiányolom, hogy mostanában nincs az egyetemi órákon demonstráció.

Közben elkészítettem egyetemi doktori értekezésemet, amely „Néhány gyógyszerkönyvi készítmény tartalmi meghatározása" címmel új analitikai eredményeket tartalmazott.

Az új rendszerű képzés feladatainak teljesítéséhez én terveztem meg azt az alagsori labort, ami a hallgatók szerves laborja lett. A háború végefelé mint gyógyszerész másfél évig katonai szolgálatot teljesítettem a Légierőknél, de közben be tudtam járni az Intézetbe is.

1944-ben megnősültem. Feleségemet – aki először vegyészi doktorátust szerzett, majd a kedvemért megszerezte a gyógyszerészi oklevelet is – az Intézetben ismertem meg. Azóta is hűséges munkatársam. Nélküle nem sikerült volna mindaz, amit elértem.

— A néhány éves egyetemi tevékenységet követően – már feleségével együtt – visszaköltözött Sopronba, amelynek azóta is hűséges polgára. Miért döntöttek úgy, hogy az egyetemi karriert félretéve visszatérnek a szülői házba?

— Kompromisszumot kerestünk. Otthon volt egy biztos bázis: a gyógyszertár. Édesapám betegsége miatt is – szegénynek nem volt jó a szive és cukorbeteg is volt – valami megoldást kellett találni. A képhez hozzátartozik, hogy egyetemi intézetünk megsínylette a háborút, részben romos volt, a háború után pedig óriási infláció volt.

Édesapám betegsége miatt 1945 végén át kellett vennem a gyógyszertár vezetését. Feleségem zokszó nélkül követett. Áldozatot hozott, mert végül is ott maradhattunk volna az egyetemen. Ő ugyancsak – hogy úgy mondjam – „karriert" futhatott volna be, mert a professzor úr becsült minket és nagyon fájlalta, hogy otthagytuk az Intézetet. Lehet, hogy utólag másként láttuk volna, de abban az időben a mérleg nyelve arra billent, hogy hazaköltözzünk Sopronba.

Édesapám – akivel együtt dolgoztunk elhunytáig – az államosítást már nem érte meg, de az a néhány év, ami

1950-ig eltelt, nagyon bizakodó időszak volt. Megpróbáltunk a gyógyszertárban is tudományos munkát végezni. Törzskönyvezett készítményeink voltak, elemzéseket végeztünk és általában az akkori időknek megfelelően színvonalas munka folyt a gyógyszertárban.

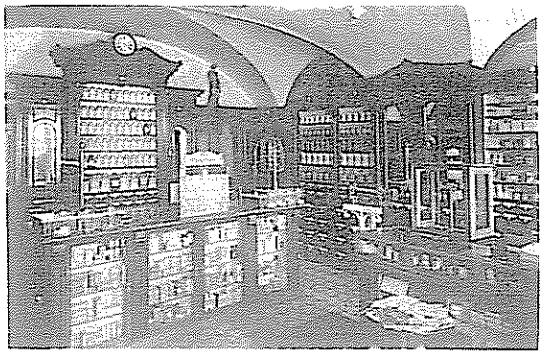

2. ábra: Az Oroszlán gyógyszertár officinája 1948-ban

— A gyógyszertárak államosítása nagy törést okozott minden gyógyszertártulajdonos életében. Mi történt Önökkel akkor, és az elkövetkező években?

— 1950-ben családi gyógyszertárunkat, az „Oroszlán Patikát" államosították. Mindkettőnket más-más helybéli gyógyszertárba helyeztek át. Azóta nyugdíjba vonulásomig, 1985-ig azon dolgoztam, hogy az általam vezetett gyógyszertárat felfejlesszük. A gyógyszertárat *Than Károly*ról neveztük el, területe, felszereltsége bővült. Analitikai, injekciós laboratóriumot, könyvtárat, később gyógyszerész klubot is ki tudtunk képezni benne. Ez a patika az Egészségügyi Minisztérium Műszaki Fejlesztési Osztályának, majd az OGYI-nak lett a kísérleti gyógyszertára, így dolgoztunk a Gyógyszerkönyvnek és a Fo.No.-nak is. A gyógyszertári munka mindvégig örömet okozott.

Az évek során három gyermekünk született; mindhárom egyetemet végzett: gyógyszerész, biokémikus és gépészmérnök a foglalkozásuk. Nyolc unokánk van és nagy öröm számunkra, ha együtt lehetünk.

Ki kell röviden térnem arra, hogy édesanyám hosszú ideig nem kapott nyugdíjat. Később 250 forint kegydíjat harcoltam ki részére. Három gyermekünk lévén, kis fizetésből, nagyon szerény körülmények között éltünk. Így minden áron valami mellékjövedelem után kellett néznem. Nagy örömmel vállaltam hát 1958-ban – mellékállásban – az akkor induló Soproni Állami Szanatórium Gyógyszerraktárának a vezetését. A mi gyógyszertárunk készítette a magisztrális gyógyszereket. Ez a munka a plusz fizetésen túl azt eredményezte, hogy megismerhettem az intézeti gyógyszerellátás sajátos voltát. Kitűnő orvos–gyógyszerész kapcsolat alakult ki; ez újabb színfoltot jelentett életemben.

Reggel 6-tól 8-ig a Szanatóriumban, 8-tól fél ötig a gyógyszertárban voltam, majd lehúztuk a rolót és utána ment tovább a kísérleti munka, amíg bírtuk. Ezt a munkatempót sokáig megtartottam. Végeredményben amíg az ember fiatal, sokmindent lehet csinálni, meg lehet szokni az intenzív munkát.

— Kandidatúráját, majd később nagydoktori disszertációját is kísérletes témákban, vidéki gyógyszertárban dolgozva készítette el és védte meg. Ez hogyan sikerült?

— Mindig arra törekedtem, hogy experimentálisan dolgozzunk. Nemcsak irodalmazni és azt leírni szükséges – bár azt is nagyra értékelem –, de a gyógyszerészi, gyógyszertári munka experimentális jellegű. Egy azóta elhunyt kollégám *Mittelmann László* minisztériumi osztályvezető rávett arra, hogy készítsem el kandidátusi értekezésemet. (Még a szerény kandidátusi pótdíjjal is kecsegtetett.) Bizony nem volt könnyű feladat, még a feleségem is segítséget nyújtott. Esténként végeztem a kísérleteket, míg el nem fáradtam. Kemény esztendők voltak, amíg 1962-ben be tudtam adni kandidátusi disszertációmat, amelyet 1963-ban védtem meg. Az orosz és az ideológiai vizsga után a szakmai vizsga már felüdülés volt.

Az értekezés keretében egy mikroanalitikai eljárást dolgoztam ki. A módszer lényege az, hogy kristály-formák alapján mikroszkópban azonosítani tudtunk tized milligramm nagyságrendű mintából harminc szerves gyógyszeralapanyagot. Ez három év alatt kb. négyezer kristályosítást jelentett. A módszer reprodukálható és roppant egyszerű. Ma is használják, mert segítségével pillanatok alatt azonosítani lehet kurrens gyógyszeralapanyagokat.

Ezt követően fokozatosan ki tudtunk alakítani egy munkacsoportot, amelyben kristályszerkezeti témákkal kezdtünk foglalkozni. A Budapesti Műszaki Egyetem két tanszékével működtem együtt és számos publikációm jelent meg kissé érintve az eddigieket, de más témákból. Néhány gyógyszergyárnak is sikerült gyógyszer alapanyagokkal kapcsolatos megbízás alapján munkát végeznünk, sőt több külföldi kutatócsoporttal is kapcsolatot tartottunk. Így állt össze kb. tíz évi kísérletes munkával a tudományok doktora értekezésem, amelynek címe: „Morfológiai és polimorfia változások ellenőrzése a gyógyszeranalitikában". Ezt megelőzően három munkatársam küzreműködésével egy könyvet is összeállítottunk, melynek nagy részét én írtam és szerkesztettem. Az Akadémiai Kiadónál 1973-ban jelent meg „Szerves gyógyszeralapanyagok krisztallográfiai vizsgálata" címmel. Ez széleskörű monográfia, amely – többek között – a Műegyetemen tankönyvként használatos. A kristályszerkezeti vizsgálatok jelentőségét azóta nálunk is egyre inkább felismerik: gyógyszeranalitikai, –technológiai és –hatástani összefüggéseit kutattuk.

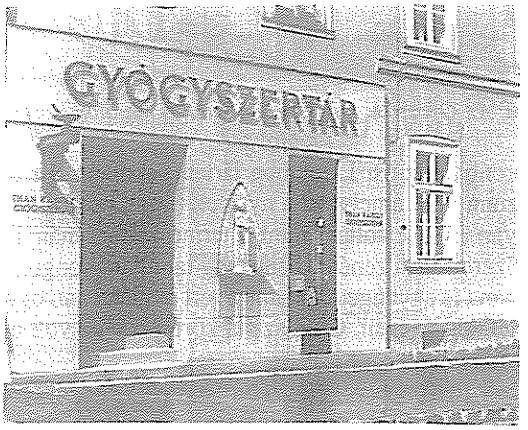

3. ábra: A soproni Than Károly gyógyszertár portálisa

A tudományok doktora értekezést 1976-ban adtam be, a védésre 1977-ben került sor. Bár a témák kémiaiak voltak, mindkét tudományos fokozatomban a „gyógyszerészi" cím elnyeréséért pályáztam.

Amikor a nagydoktorit megszereztem, címzetes egyetemi tanár lehettem. 1978-ban nevezett ki az egészségügyi miniszter az OTKI Gyógyszerészeti Tanszéke, pontosabban *Bayer István* felterjesztése alapján.

— Nem szokványos dolog, hogy valaki egy vidéki gyógyszertárban dolgozik, és egyetemi intézetekkel, – ráadásul nem a Gyógyszerész Kar egyetemi intézeteivel – ilyen nagyon szoros együttműködést tud megvalósítani. Hogyan sikerült bejutnia a Műszaki Egyetemre és miért nem a Gyógyszerész Kar közreműködésével készítette el disszertációit?

— Egyfelől a Gyógyszerész Kar intézeti felszereltsége e téren kevésbé volt fejlett, mint a Műszaki Egyetemé, ahol két tanszék tudott nekem termoanalitikai, ill. röntgenanalitikai vizsgálatokat biztosítani. De természetesen a Gyógyszerész Karral is volt kapcsolatom. Amikor kandidátus lettem, majd' négy féléven keresztül gyógyszerészhallgatóknak fakultatív tárgyat adtam elő, ezután lettem címzetes docens.

A műegyetemi kapcsolatot két személy révén sikerült kiépítenem. Az egyik *Pungor Ernő* volt, aki régi jó barátom. Óvele a Magyar Kémikusok Egyesülete révén Nyugat-Magyarországon építettünk ki együttműködést. Pungor ugyanis *Schulek Elemér* intézetéből távozva Veszprémbe került a műszeres analitikai tanszékre, nyolc évig itt működött. Ez idő alatt a Kémikusok Egyesülete dunántúli szervezeteit Ő fogta össze. Akkor én voltam a Soproni Csoport titkára, majd elnöke. Ennek kapcsán Pungor Ernővel sokat beszélgettünk, a témám is érdekelte. A Műegyetemre kerülve *Gál Sándor*ral hozott össze ezzel a megjegyzéssel: „Kaptam egy évre egy modern DSC termoanalitikai műszert. Nekünk is jó lesz, ha a témádat idehozod".

A másik személy *Bidló Gábor*, az Ásványtani Tanszék adjunktusa volt, őt is érdekelte a témám. Otthon kb. 40 szerves gyógyszeralapanyagot kristályosítottunk s ezeket Budapesten elemeztük. Így a morfológiai vizsgálatok hasznos műszeres, kristályszerkezeti adatokkal bővültek. Ezen adatok mind az értekezésben, mind a könyvünkben publikálásra kerültek.

A fokozatosan kiépülő jó kapcsolatok, a tudományos együttműködés révén sikerült a témát alaposan, korszerűen kidolgozni.

— Úgy tudjuk, szóba került egyetemi katedra és más, fővárosi vezető beosztás várományosaként is.

— Nem rendelkeztem olyan előnyökkel, amelyekkel akkor magasabb pozícióba kerülhettem volna, noha valóban itt-ott volt szó arról, hogy visszakerüljek az egyetemre, illetve Budapestre. Volt pl. olyan egyetemi pozíció, ahová illetékesek hívtak, de amikor megtudtam egy másik pályázó személyét és akkori előnyeit, nem is adtam be a pályázatomat. Végül is ő nyerte el a professzori kinevezést. Volt más, megtisztelő meghívásom is, de hol lakásproblémák, hol egyéb szempontok miatt nem költöztünk fel Budapestre.

Még ma is sokan megkérdezik tőlem, hogy miért maradtam Sopronban? Úgy érzem, egy vidéki gyógyszertárban is lehet tudományos munkát végezni. Ez volt az egyik célom, ezt akartam bizonyítani. Másrészt azért, mert itt születtem, itt voltak a gyökereim, özvegy édesanyám támasza voltam. Felfogásom az elmúlt évtizedekével nem volt azonos. Mindenki tudta, hogy családom templomba jár, gyermekeim hittant tanulnak. Ez nem volt előny az elmúlt időszakban, de vidéken, kis pozícióban még elnézték.

— 1945-ben Sopron – gyógyszerészi szempontból – egyike volt a vidéki városoknak, ma már viszont a gyógyszerészet országos, sőt nemzetközileg is ismert vidéki bázisa. Ez elsősorban az Ön tevékenységének, szakma– és városszeretetének köszönhető.

— Amikor a szakmai együttműködés elkezdődött, gyakorlatilag már az államosítás után voltunk. Erre tértem ki idei nyíregyházi előadásomban is. Laikus vezetés volt a Minisztériumban, és a megyék élén is egy-egy munkáskáder állt. Tehát nekünk szakmai erősítést kellett biztosítanunk. Országosan is azok fogtunk össze, akik már régről ismertük egymást. Csak az elhunytakat említve pl. *Ragettli János, Kempler Kurt*. Éreztük, hogy a szakmát meg kell menteni. Ezért kezdtünk el szerény körülmények között továbbképzéseket csinálni.

Utalok arra, hogy a Gyógyszerkönyv kapcsán elkezdtek megjelenni a brosúrák. A szakfelügyelet létrejöttekor egy olyan periódus volt, hogy megfeszített erővel kellett küzdenünk a pálya jövőjének biztosítása érdekében, mert egészen más szemlélet uralkodott. Úgy érzem, hogy ez a küzdelem vidéken éppen Nyugat-Dunántúlon sikerült a legjobban. Egyetemi városban, mint Budapest és Szeged, vagy mint Debrecen és Pécs – ahol nem volt gyógyszerész fakultás, de voltak egyetemi gyógyszertárak meg egyéb tanszékek –, könnyebb volt tudományos munkát végezni. Sopronban viszont nem volt semmi, legfeljebb egy kis lelkesedés.

Tradíció, hogy Sopronban és a megyében jó volt a kollégák közötti szakmai kapcsolat. A környéken is voltak régi egyetemi barátaim – pl. az éppen most tragikusan elhunyt *Küttel Dezső* – akikkel azóta is tartottuk a kapcsolatot, sőt a városon belül is volt több olyan barátom, aki átérezte, hogy valamit tennünk kell és politika helyett tudományos munkát végeztünk.

Már 1951-ben, amikor egy kicsit magunkhoz tértünk, Sopronban elkezdtünk saját erőből szakmai továbbképzést indítani. Magunk tartottunk aktuális témákból előadásokat. Mondok egy példát: új volt még az antibiotikum fogalma. A kórházi kolléga tartott előadást a penicillin farmakológiájáról, feleségem a kémiájáról. Máskor néhány technológiai vagy analitikai témát ismertettünk. A mi patikánkban lelkesen jöttünk össze, mindig újat mondva és hallva, és így, saját erőből indítottuk el a továbbképzést. A sok ismeretség, régi kapcsolat révén számos prominens egyént, tudóst, professzort is sikerült meghívni egy-egy előadásra. Csak pár nevet említek: *Schulek Elemér, Erdey Grúz Tibor, Erdey László, Fritz Gusztáv, Halmai János, Clauder Ottó, Végh Antal, Bruckner Győző, Kedvessy György, Pillich Lajos*, stb. Segítettek a régi kapcsolatok, a nálam idősebb korosztály tisztelete. Ez nekünk lendületet adott, mert friss kézből kaptuk az ismereteket. Persze ezekhez az előadásokhoz

szükséges volt a MTESZ, a TIT meg egyéb szervezetek anyagi támogatása. A Gyógyszerészeti Társaság ugyanis ezt önmaga nem tudta volna finanszírozni. Ehhez dolgozni kellett az említett egyesületekben is, amelyek megbecsülték a gyógyszerészeket.

A tudományos munkához, távol a fővárostól, szakirodalomra volt szükség. Előre szeretném bocsátani, hogy a megyei Gyógyszertár Vállalat, illetve Központ anyagilag támogatott minket. Számos olyan könyvet segített megvásárolni, folyóiratokra fizetett elő, amelyek nélkül nem tudtunk volna tovább dolgozni. Kerestük a kapcsolatot a kémikusokkal, orvosokkal is. Így az övelük való együttműködés is további lehetőségeket biztosított. Volt olyan folyóirat, amire a Magyar Kémikusok Egyesülete fizetett elő, és volt olyan könyv, amelyet az Orvosi Könyvtártól kaptunk meg. Ezen kapcsolatok nélkül a gyógyszerészetnek ezt a bázisát nem tudtuk volna kiépíteni.

— A gyógyszerészet soproni központja mára már rendkívül szerteágazó tevékenységet tudhat magáénak: rendszeresen helyet biztosít országos és nemzetközileg is jelentős szakmai konferenciáknak, itt működik a szakasszisztens-képző iskola, a városban szakgyógyszerész-képzés folyik, és itt létesült az ország első Patikamúzeuma is ...

— Sopronban számos rendezvény volt, mert a város adottságai erre alkalmasak: a műemléki belváros, a Lőverek, a szép környék.

Nemzetközi konferenciákon, számos helyen képviseltem a magyar Társaságot, és láttam, hogyan alakul ki egy „konferencia város". Külföldön sok helyütt specializálódtak már erre. Ezt a folyamatot Sopronban is próbáltam katalizálni. Hosszú évekbe telt, amíg az akkori időben felismerték ennek a jelentőségét. Mára a „konferencia-turizmus" egy önálló „iparág" lett, amely nem vonz tömegeket, azonban barátokat, fontos embereket hoz a városba.

Számos konferenciát rendeztünk. Így többek között öt alkalommal volt ún. „Soproni Gyógyszerész Napok", háromszor Gyógyszeranalitikai Kollokvium, kétszer gyógyszertechnológiai, illetve gyógynövény konferencia, stb. A városban három évtized alatt húsz országos, részben nemzetközi részvételű konferenciát rendeztünk. Ehhez ki kellett használni a különböző adottságokat. Először a MTESZ-ben kaptunk termet. Később, amikor megépült a Szent György utcai intézetünk, akkor ott. Több alkalommal az anyagilag tehetősebb TIT támogatását is megnyertük.

Sopronban a konferenciák alkalmával többször szakosztályok alakulására is sor került. Az V. Soproni Gyógyszerész Napok keretében Gyógynövény Konferencia is volt: ott alakult meg a Gyógynövény Szakosztály. 1968-ban a Patikamúzeum megnyitását követően alakult meg a Gyógyszerésztörténeti Szakosztály is.

Emlékezetes sikere volt a soproni Gyógyszeranalitikai Kollokviumoknak is. Az első Kollokvium előadóit ugyanis a XX. Kollokviumra is meghívták, s ők ott előadták, hogy húsz év alatt a saját területükön milyen fejlődés következett be.

1958-ban az „I. Soproni Gyógyszerész Napok"–on a Liszt Ferenc Művelődési Központban volt egy szakmapolitikai vitafórum, amelyen elhatároztuk, hogy meg kell valósítani a szakgyógyszerész-képzést. A Magyar Gyógyszerészeti Társaság felkarolta a tervet, beadványt intézett, tervezetet dolgozott ki. A szakma teljesen egységes volt, mégis sokáig hevert ez a tervezet különböző magasrangú minisztériumi személyek íróasztalában, míg végre 1972-ben elindulhatott a gyógyszerész szakképzés. Bár tizennégy évig vártuk, hogy ez realizálódjék, most is szívesen gondolok arra, hogy az indíttatás Sopronban volt.

Amikor 1962-ben az Orvostovábbképző Intézet intézményesen átvette a továbbképzést, Sopronban szerveztük meg az első ún. oktató gyógyszerészi továbbképzést. Ennek azóta már a 25. éves jubileumát is megünnepeltük.

Hasznos kezdeményezés volt az asszisztensképző iskola létrehozása az '50-es évek végén. Az Egészségügyi Minisztérium azt tervezte, hogy középkádereinknek létesüljön egy felsőfokú gyógyszerészeti technikum. Úgy gondolták, hogy a személyi feltételek Sopronban adottak. Keresni kellett tehát egy olyan romos épületet, amely felújítási alapból helyrehozható volt. (Beruházni akkor nem lehetett, de akármilyen romos épület felújítása megoldható volt.) Sopron belvárosában a Káptalan háznak csak az oldalfalai maradtak meg az 1944. év végi bombázások után. Az egyház átadta a városnak, amely akkortájt már keresett rá gazdát. Az Egészségügyi Minisztérium ebben az épületben – terveink alapján – létrehozott egy nagyon szép oktatási központot, egy másik épületben pedig egy kollégiumot is. A felsőfokú technikum terve végül lekerült a napirendről, mert szakterületünk részéről egyesek nem kívánták ezt a típust bevezetni. Így megmaradt mint egészségügyi szakiskola, illetve később átalakult Egészségügyi Szakdolgozók Központi Továbbképző Intézete elnevezéssel. Ott most középkáder alapképzés és szakasszisztens képzés folyik.

Magam részéről nagy örömmel veszem, hogy ebben az épületben lehetőségünk van az OTE intézményes gyógyszerész továbbképzéseit is lebonyolítani.

Volt még egy érdekes kezdeményezésünk. Sopron belvárosában az egyik legrégebbi gyógyszertár épületét átépítették. A műemléki feltárás során olyan oszlopfők meg boltíves ablakok kerültek elő, amelyek miatt az eredeti bútorzatot nem lehetett az officinába visszahelyezni. Az akkori megyei vezetés ebből gyógyszerszobát, vagyis specialitásokat expediáló, kisegítő gyógyszertárat akart létesíteni. A nagyon szép szakmatörténeti műemlék megmentése érdekében újra össze kellett fognunk. Sikerült a helybéli múzeumigazgató személyében olyan partnert találnunk, aki

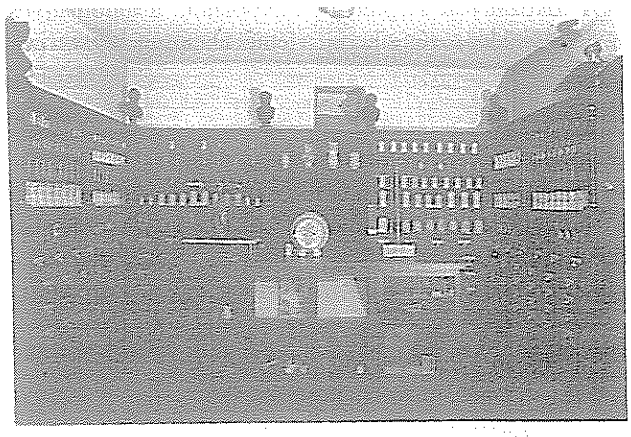

4. ábra: A Soproni Patikamúzeum officinája

elgondolásunkat magáévá tette. Feljebb menve, *Antall József* a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum akkori igazgatója is támogatta az elgondolásunkat. Így 1968-ban – közel egy évi társadalmi munkával – sikerült összehoznunk és megnyitnunk az ország első patikamúzeumát. Örömmel regisztráljuk, hogy ez az akció is tovább fejlődött, hiszen ma már számos ilyen gyűjteménnyel dicsekszik az ország. Maga a Semmelweis Múzeum is megemlékezik arról, hogy az első gyűjtemény Sopronban nyílt meg.

Úgy gondolom, ha ezt a néhány itteni eredményt megpróbáljuk csokorba foglalni, dicsekvés nélkül elmondhatjuk, hogy az egyetemi városok mellett az egyik bázis Sopron, amely hallatja a hangját, ahol intézményes szakképzés és továbbképzés folyik, konferencia város lett. Az együttműködés elsősorban Vas megyével volt állandó, de voltak olyan kezdeményezéseink, amelyekhez Győr, Veszprém és Zala megye közreműködését is biztosítani kellett. Mindannyian éreztük, hogy összefogással többre megyünk, mint a széthúzással. Bízom benne, hogy az utódok is szerepelnek majd, és a jövőben is élénk szakmai élet lesz.

— Elnök úr szerteágazó tevékenységeinek egyik meghatározó, országos hírű része az utánpótlás nevelés. Úgy tudjuk, még az ország másik végéből, Szegedről is voltak államvizsgás növendékei és felkarolta a disszertánsokat is.

— Tudományosan megalapozott, szakma iránt érdeklődő, lelkes utánpótlást kellett nevelni! Bennem az indíttatás, az egyetemi intézeti öt év megmaradt.

Aktív koromban összesen harminchárom államvizsgást neveltem, nyugdíjba vonulásom óta utódommal együtt foglalkozom a mostaniakkal.

A fiatalokat ráállítottuk néhány experimentális, technológiai, analitikai, receptúrai témára. Ezekből később – amikor Ragettli János feltámasztotta a Rozsnyay versenyeket – sikerült többekkel pályázni. Soproni tanítványaim mindig szerepeltek, öt első és több kiemelt díjat nyertek. Úgy gondolom, komoly volt a megmérettetés.

Sikerült a tehetségesebbek közül több fiatallal egyetemi doktori értekezést is összehoznunk. Tanítványaim közül – vezetésemmel – több mint tízen különböző intézetekben doktori értekezést védtek meg. Zömmel analitikai, technológiai témát dolgoztak ki, de az utóbbi időben ketten gyógyszerésztörténeti témából doktoráltak. Most is vezetek egy disszertációt.

Fontosnak tartom az oktató gyógyszerész feladatát, aki – hogy úgy mondjam – a materia medica-hoz köti az egyes tárgyakban tanultakat, az összefüggéseket oktatja. Ezt mindig hangoztattam és írásban is rendszeresen publikáltam.

Hadd mondjam el életemnek egy kedves mozzanatát. Tanítványaimmal kivétel nélkül sikerült jó emberi kapcsolatot kiépítenem. Így egy alkalommal nagy meglepetést okozva, az egyik étteremben összejövetelt szerveztek a névnapomon, s ott köszöntöttek. Ezt később is megismételték.

— Az eddigiekből is kitűnik, hogy tudományos eredményei és gondolkodásmódja, életvitele, közösségteremtő ereje szinte törvényszerűen vitte a Társaság vezetőségébe, az utolsó kilenc évben pedig az elnöki székbe. Kérjük villantsa fel társasági életútjának néhány fontosabb eseményét.

— Diplomám megszerzése: 1940. óta vagyok tagja a Társaságnak. 1949-ben az utolsó olyan közgyűlésen, amelyen még Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság volt a neve, tagja lettem a vezető testületnek. Nem sokkal utána – tudjuk – „megszűnt" a Társaság, átalakult a Szakszervezet Gyógyszerész Szakcsoportjává és csak később lehetett ismét Társaság. 1949-től a mai napig gyakorlatilag egyfolytában, így a Szakcsoport idejében is tagja voltam az országos vezetésnek.

Az újjáalakult Társaságban felvetettem, hogy egy külügyi bizottságot kell létrehozni. Ennek elnöke lettem. Mikor végre újra tudtunk külföldre utazni, csereegyezményeket kötöttünk. Elnöke voltam a Közforgalmú Gyógyszertárak Bizottságának, országos alelnök voltam *Clauder Ottó* elnöksége alatt.

1982-ben keresett meg elődöm, *Zalai Károly* azzal, hogy elvállalnám-e az elnökséget? Hosszasan gondolkodtam, mert tudtam, hogy ez vidékről nem egyszerű feladat. Sok utazást jelent, magam vagyok a titkárnő, a gépírónő is, tehát nincs hozzá otthoni apparátusom. Végül mégis elvállaltam, mert úgy éreztem, hogy én „lentről" sok mindent másképp látok. Életem leghosszabb periódusában gyakorló vidéki gyógyszerész voltam, tehát a periférián dolgozók érdekeit kell képviselnem. Ugyanakkor volt kapcsolatom az egyetemekkel, az országos intézetekkel, minisztériumokkal, a Magyar Tudományos Akadémiával is, tehát – mondjuk – „fentről" is voltak tapasztalataim. Úgy gondoltam, hogy meg tudom keresni azt a kompromisszumot, amire sokszor szükség van és amit talán más nem tud megtalálni úgy, mint ahogy én. Programot is készítettem, amit annak idején az első elnökségi ülésen ismertettem, és ami megjelent a szaklapban is.

Nemcsak a Társaságnak voltam vezetőségi tagja, hanem számos bizottságnak is. Így 1953-tól tagja lettem az Egészségügyi Tudományos Tanács Gyógyszerészeti és Gyógyszerkönyvi Bizottságának, illetve folyamatosan akadémiai jogutódjainak. Közel tíz éven keresztül elnöke voltam a Magyar Tudományos Akadémia Szerves- és Gyógyszeranalitikai Munkabizottságának. A Tudományos Minősítő Bizottság II. számú Kémiai Szakbizottságának két évtizede vagyok tagja. Ezeken kívül a Gyógyszerkönyvi Szerkesztő Bizottságnak, a Fo.No. Szerkesztő Bizottságának és még jónéhány bizottságnak voltam és vagyok tagja.

— Elnök Úr! Úgy tudjuk, hogy összegyűjtötte elnöki időszakának eredményeit, valamint azokat a célokat, amelyeket nem sikerült megvalósítania. Kérjük, mondja el az elmúlt kilenc év legfontosabb eredményeit, tapasztalatait.

— Mielőtt néhány pontban összefoglalnám azokat a területeket, amelyeken eredményt értünk el, meg kell köszönnöm az elnökség szoros együttműködését, a régi kollégák, barátok segítségét.

Első célom az volt, hogy próbáljuk meg ismertté tenni a gyógyszerészetet. Ezért úgy gondoltam, hogy nekünk meg kell világítanunk a pályát a felettes szervek és a lakosság széles rétegei előtt is. Látogatásokat tettünk a Társaság akkori főtitkárával, *Stenszky Ernő*vel több minisztérium-

ban, különböző felettes szervezeteknél. Kerestük a kapcsolatokat más egyesületekkel, a MAOTE-val, TIT-tel, később az Országos Egészségnevelési Intézettel, stb. Így a személyes látogatások fokozatosan lehetővé tették, hogy a kívülállók számára megvilágítsuk, mi is a gyógyszerészet.

Úgy érzem, hogy a gyógyszerészeket általában nem jó szemüvegen át nézték. Többször is hangsúlyoztam, hogy pl. Budapesten, amely mégis az ország kirakata, a kívülálló úgy ismeri a patikát, a zsúfolt officinát, mint ahol sokszor még azt is mondják, hogy egy gyógyszer nincs.

A kollégák részéről is nem egyszer felmerült az a panasz, hogy a gyógyszerészeknek nincs társadalmi megbecsülésük. Az a véleményem, hogy ehhez két tényező szükséges: a kolléga lássa el munkahelyén becsületesen a munkáját, építsen ki jó beteg- és orvos kapcsolatot, másfelől a felettes szervek (így a Társaság is) mutassák be kellően a pályát. A két tényező külön-külön nem vezet eredményre, de ha együtt dolgozunk, akkor kialakulhat a szakmáról egy pozitív kép.

Különböző alkalmakkor, egy-egy nagy rendezvény előtt (mint a F.I.P. kongresszus 1984-ben), vagy a gyógyszerészképzés felvételi vizsgáival kapcsolatosan sajtótájékoztatókat szerveztünk, hogy egy kicsit vonzzuk a tehetségesebb fiatalokat. Úgy gondolom, hogy a Társaság domináló tényezővé válhatott.

A felettes szerveken kívül kerestük a kapcsolatot a tudományos élettel, elsősorban a Magyar Tudományos Akadémiával. Sokáig reménytelennek látszott, hogy valaki bekerüljön végre akadémikusnak, vagy legalább levelező tagnak. (Schulek Elemér elhunyta óta ugyanis nem volt akadémikusunk.) Hosszú idő után végre sikerült biztosítani szakterületünk képviseletét az Akadémián.

Ugyancsak szorgalmaztuk, hogy szakterületünk képviselete erősödjék a Tudományos Minősítő Bizottságban. Számos beadvány, tárgyalás után sikerült ezt is elérni.

Több kollégát patronáltunk a tudományos fokozatok elérése érdekében. Segítséget nyújtottunk és lényegesen szaporodott a fokozattal rendelkezők száma.

Az MTA keretében a vidéki akadémiai bizottságokban, tehát Szegeden, Debrecenben, Pécsett és Veszprémben létre tudtunk hozni egy-egy gyógyszerészeti munkabizottságot, amely annak a környéknek a tudományos életét bizonyos fokig irányítani tudja.

Bőven voltak szervezési feladataink is. Jelenlevő barátaim előtt nem kell hangsúlyoznom, milyen fontos, hogy a szaksajtó élő, naprakész ismeretekkel szolgáljon és kikerüljön mindenhová. Eredménynek kell tekintenünk, hogy el tudtuk indítani a „Gyógyszerészeti Tudomány Aktuális Kérdései" című sorozatot, amely évente kétszer jelenik meg.

Egy látogatás során sikerült a „Gyógyszerészet" terjedelmét is bővíteni. Az akkori miniszterelnök-helyettes asszonynál Stenszky Ernővel tett személyes látogatásunk során több pontban terjesztettünk elő konkrét kéréseket. Tudományos, felsőoktatási, akadémiai és egyéb képviseleti kéréseink csak lassan valósultak meg, de a szaklappal kapcsolatos igényünket két héten belül teljesítették. Azóta egy ív terjedelemmel tudott bővülni a Gyógyszerészet.

Voltak egyéb szervezési kezdeményezéseink. Pl. az állatgyógyászati vonalon javasoltuk, hogy indítsuk el a gyógyszerismertetést. Hosszú évekig tartott, mire mindenki belátta ennek fontosságát. Két évvel ezelőtt végre sikerült egy ilyen tanfolyamot is elindítanunk, s azóta minden megyében két gyógyszerész és két állatorvos végez gyógyszerismertetést.

Kezdeményezők voltunk a Gyógyszerész Kamara létrehozásában is. A szakma széles rétegeiben újólag megfogalmazódott az óhaj, hogy legyen kamaránk. Annak idején – pl. a két világháború között – voltak parlamenti képviselő gyógyszerészek, de ezt ők sem tudták keresztülvinni. Maga a szaksajtó is megjelentette, hogy hányszor voltak korábban sikertelen törekvéseink. Most, amikor újból felvetődött a kamarák létesítésének a lehetősége, a szakma különböző rétegei ismét kezdeményezték. Mi, mint Magyar Gyógyszerészeti Társaság és mint a szakma egyetlen szervezete úgy éreztük, autentikusak vagyunk abban, hogy a kezdő lépéseket megtegyük. Kerestük a kapcsolatokat más szakterületek: mérnökök, pedagógusok, orvosok kamarai előkészítő bizottságaival, és *Vincze Zoltán* főtitkárral rendszeresen résztvettünk ezeknek a bizottságoknak az ülésein.

Nemcsak szakmák közötti, hanem gyógyszerészi előkészítés is szükséges volt. A Társaság – mint korábban már nem egyszer – összehívta az egyetemek, az országos intézetek, a minisztérium vezetőit. Legmagasabb szintű vezetőkkel is kezdeményeztünk előkészítő beszélgetéseket. Maga a szaklap is rendezett szakmapolitikai vitát, amelyen többek között megtárgyaltuk a privatizáció előkészítését és néhány olyan szakmapolitikai kérdést, amely összefüggött a kamara létrehozásával. Megtaláltuk tehát azt a fonalat, amely eredményre vezet, kialakult és kicsit letisztult, hogyan alakítsuk meg a Kamarát. Így tudtuk elérni hivatalosan is a Kamara 1989-es megalapítását és bejegyzését. Mindez nem kisebbíti más csoportok hasonló jellegű törekvéseit.

A Társaság működése kapcsán három téma van még, amelyről érdemes szólnom. Az egyik, hogy a szakosztályok, helyi szervek, szervezetek lebonyolításában évente többször kerül sor szakmai rendezvényekre. Ezek a tudományt, a továbbképzést szolgálják. Meg kell említenem, hogy szakosztályaink és szervezeteink ezen a téren nagyon hatékony munkát végeztek.

Társaságunk hosszabb ideje fokozatosan bővíti nemzetközi kapcsolatait. Amióta ez újra lehetséges, számunkra állandóan központi kérdés. Ismeretes, hogy amikor a Társaságot 1949-ben megszüntették, megszűnt a F.I.P. tagságunk is. Ezt 1964-ben próbáltuk felújítani. Magánemberként voltam kinn az amszterdami F.I.P. Kongresszuson és

5. ábra: Az osztrák Gyógyszerész Kamara elnöksége a Than Károly gyógyszertár előtt 1984-ben. Magyar részről dr. Zalai Károly és dr. Nikolics Károly látható.

Bayer Istvánnal együtt értük el a F.I.P. akkori elnökénél, hogy tárgyaljanak Társaságunk felvételéről. Az 1966. évi közgyűlés – most 25. éve – szentesítette újból a F.I.P. tagságunkat. Azóta folyamatosan bővülnek nemzetközi egyezményeink. Többek között az Osztrák Gyógyszerész Kamarával, majd az Osztrák Gyógyszerészeti Társasággal kötöttünk egyezményt. Ez külön élmény, mert fiatal diplomásokat tudunk kiküldeni Ausztriába posztgraduális képzésre. Jugoszláviával és a balti államokkal is gyarapodott partnereink száma. A harminc éve meglévő NDK együttműködésünket a német egyesítés után, tavaly szeptemberben az egyesített Német Társaság vette át.

Ugyancsak tavaly szeptemberben alakult meg az Európai Gyógyszerészeti Társaságok Szövetsége, amelyben egy hat tagú elnökség irányítja a munkát. Ennek az elnökségnek a tagjai közé engem is beválasztottak.

Az elmúlt kilenc évi elnökségemnek talán legnagyobb eseménye az 1984. évi budapesti F.I.P. Világkongresszus volt, több mint kétezer résztvevővel. Itt került megfogalmazásra az ún. „Budapesti Deklaráció", amely kiemelte, hogy a gyógyszerész szakértelmét a gyógyszer útján végig igénybe kell venni.

Először 1973-ban rendezett volna a F.I.P. Budapesten kongresszust. Ez sajnos nem sikerült, mert a Külügyminisztérium akkoriban nem engedett beutazni kollégákat Dél-Afrikából, Dél-Vietnamból, Tajvanról, Izraelből és Dél-Koreából. A F.I.P. pedig közölte, hogy az az ország, amelyik nem engedi be a világ összes gyógyszerészét, nem kapja meg a rendezés jogát. Így 1973-ban a F.I.P. Kongresszust végül Stockholmban rendezték meg.

Próbáltunk pályázni később is. A Külügyminisztérium álláspontja is változott, így 1982-ben Koppenhágában eldőlt, hogy megkapjuk az 1984-es rendezés jogát. Ennek az előkészítésére kiutaztunk a '83-as Montreux-i F.I.P. Kongresszusra, ahol az összes részletet meg tudtuk beszélni. A F.I.P. a budapesti kongresszusra nagy anyagi támogatást biztosított, így nagyon nyereségessé vált.

Arra törekedtem, hogy a Kongresszus egyben demonstráció is legyen, és ismét mutassa be a gyógyszerészet jelentőségét. A megnyitóra sikerült megnyerni *Trautmann Rezsőt* az Elnöki Tanács helyettes elnökét, aki üdvözlést mondott. A F.I.P. Kongresszusokon ugyanis gyakran jelenik meg a megnyitón államfő. Plenáris előadónak felkértük *Szentágothay Jánost* a Magyar Tudományos Akadémia elnökét, aki magas szintű angol nyelvű előadást tartott az agyi peptidek kutatásának eredményeiről.

Túl a szakmai és anyagi sikeren, társadalmi programok vonatkozásában is eredményes kongresszust tudtunk szervezni. A megnyitón a Rádió gyermekkórusa hat nyelven egy-egy dalt énekelt. Ezután a tudományos bizottság elnöke *Speiser* zürichi professzor külön megköszönte a „multilingvális" megnyitót. A Nemzeti Galériában, patinás festmények között volt a fogadás, bőséges étellel, itallal. Ezen olyan aláfestő zenét biztosítottunk, amely legalább tíz nemzetnek a klasszikus és modern zenéjéből adott egyveleget. A második estére sikerült megszerveznünk, hogy az Állami Népi Együttes az Erkel Színházban nagyszerű lakodalmas programot adjon elő. Ezek olyan apróságok, amiket el szoktam mesélni a fiataloknak, mert ez is hozzátartozik a szakmai kapcsolatok építéséhez. Régi tapasztalatom ugyanis, hogy a tudományt pár év múlva elfelejtik, de a társadalmi programokat nem.

Sikerült elérnünk, hogy a Kongresszus egyes előadásaira sok vidéki kollégát is fel tudjunk hozni. Így látták, hogy egy világkongresszus milyen keretek között zajlik. Ezt időben megszerveztük ugyanúgy, mint az 1988. évi VIII. Gyógyszerésztudományi Kongresszuson, ahol szintén sok fiatal kolléga részvételét tudtuk biztosítani.

Úgy gondolom, ez a F.I.P. kongresszus a nagy rendező bizottságnak – amely maximálisan megtett mindent – sikeres tevékenysége volt. Később is azt a visszhangot kaptuk, hogy a Kongresszus mind tudományos színvonalával, mind pedig a sikeres társadalmi programokkal eredményes volt. Mindezt betetézte az egy hetes ragyogó napsütés.

Szeretném a jövő szempontjából kidomborítani, hogy egy társaság nemzetközi kapcsolataihoz jó személyes kapcsolatok szükségesek: kommunikációs készség, nyelvtudás és olyan adottságok, amelyekkel az ember partnert talál a külföldi társasági vezetőkben, akikkel megérteti a mi problémáinkat. Ha még szerényebb körülmények között is élünk, a kapcsolat akkor is elindulhat. Fő cél ezen a téren, hogy megtanítsuk a fiatalokat „viselkedni", mert eljön az idő, amikor a külföldi konferenciákon nekik kell az országot képviselni.

A társasági munka egyik kulcskérdése a jövőben is az ifjúsági politika. Az Ifjúsági Szervezet maga is sokrétű tevékenységet folytatott, pályázatokat hirdetett, konferenciákat szervezett, fokozatosan be tudta kapcsolni a fiatalokat a különböző rendezvények lebonyolításába. Sikerült biztosítanunk a Nemzetközi Gyógyszerész Diákszervezettel: az IPSF-fel való együttműködést. Ennek az anyagi terheit a MOTESZ magára vállalta. Patronáljuk a mi szervezetünkhöz tartozó Gyógyszerészhallgatók Egyesületét, s ennek a működéséhez szükséges anyagi eszközöket is biztosítani tudtuk.

Az ifjúsági politikához kapcsolódva említem a Rozsnyay versenyt, amely változatlanul legfontosabb szívügyünk. Nagyon örülünk, ha egy új alapítvánnyal a jövője is biztosítva látszik. Sokszor gondolok vissza arra, hogy gyakornok koromban – amikor még pályázat keretében voltak a Rozsnyay Mátyás versenyek – magam is írtam három dolgozatot; második díjat nyertem.

Voltak olyan terveim is, amelyeket nem sikerült megvalósítanom. Mint gyakorló gyógyszerész éreztem, mennyire fontos, hogy gyógyszertárainkat minél több információs irodalommal lássuk el. Külföldön látom a példákat, hogy a gyógyszertárak könyvtárai, vagy most már a számítógépre rávitt különböző adathalmazai a beteg információját és az orvos tájékoztatását is szolgálják, hisz a gyógyszerész a beteg és az orvos felé is informátor. Sajnos nem tudtunk partnereket találni, akikkel együttműködve ezt a tervet megvalósítsuk.

Ugyancsak külföldről hoztam az ötletet, hogy a gyógyszertárakban várakozók számára népszerű újságot adjunk ki. Ez egyben a gyógyszertár megismertetését is biztosította volna. Néhány barátom – többek között Kempler Kurt – próbált (sajnos sikertelenül) szponzorokat keresni, mert a gazdasági háttér hiányzott hozzá.

Külföldi tévék adásaiban nem egyszer láttam gyógyszerrel kapcsolatos hirdetések után, hogy „bővebb információt ad az Ön gyógyszertára, az Ön gyógyszerésze". A jövő –

szoktam mondani – a házi orvoshoz hasonlóan a „házi patikus"-é és ezt a betegnek a tudtára kell adni. Sajnos ezt sem sikerült elindítanunk.

A szakgyógyszerész képzéshez, elsősorban a „11"-es ágazathoz tervezett megfelelő forrásmunkák megjelentetését sem sikerült megvalósítanunk. Így ezek a tervek is csak óhajok maradtak.

— Hogyan látja hivatásunk és Társaságunk jövőjét, feladatait? Kérdezzük ezt annál is inkább, mert – és ezt nem udvariasságból mondjuk – mindenki sajnálatára távozik pozíciójából.

— Mi kis szakterület vagyunk, hiszen az országban kb. ötezer gyógyszerész dolgozik. Valahová tartoznunk kell, sőt több oszlopra kell támaszkodnunk. Éppen a nyíregyházi előadásomban hangsúlyoztam, hogy nem elég egy orientáció, mondjuk az orvosi vonal.

Mindig állítom, hogy a múltból meg kell keresni azt, ami jó volt. Nem lehet mindent ugyanúgy visszaállítani mint régen volt, de voltak olyan eredmények, amelyeket a mai helyzetbe átültetve tovább kell vinni.

Az egyik jelentős momentum, hogy egymásra vagyunk utalva, ugyanúgy össze kell fognunk, mint egykor. A másik: sokan szűklátókörűen azt hiszik, hogy a gyógyszerészet a közforgalmú gyógyszertárral egyenlő. A gyógyszerészet: a gyógyszer útja mindvégig. Nem hiába volt a Budapesti Deklaráció, a gyógyszerésznek ott kell lennie mindenütt a gyógyszer útján, egészen a betegig. Hogy mennyire időtálló volt a Budapesti Deklaráció, jelzi, hogy most a washingtoni kongresszuson is újra utaltak rá.

Sokan bírálják a gyógyszertári központokat, részben feleslegesnek tartják, nem is egészen alaptalanul. De lássuk be azt is, hogy bizonyos hátteret: anyagi támogatást, szaklapok, könyvek előfizetését, konferencia részvételt biztosítottak. Sokáig fog tartani, míg a magángyógyszerész anyagilag olyan helyzetbe kerül, hogy egy konferencián részt tudjon venni, vagy szaklapokra előfizessen.

Külföldön nagyon flottak a szaklapok és különösen jók a továbbképző rovatok. Örülök, ha a Gyógyszerészet a továbbképzés profilját, gondolatát továbbviszi, és mindig hoz új témákat. Házhoz kell vinni az irodalmat. Amikor hallottam a panaszt, hogy a plusz egy ív terjedelmet a Gyógyszerészet nem tudja kitölteni, tudtam, hogy előbb-utóbb ez a gond megoldódik. Napra késznek, frissnek kell lenni egy szaklapnak. Én szívesen dolgozom elnökségem letelte után is a Gyógyszerészetnek, amíg erőm engedi.

Fontosnak tartom a személyes kapcsolatot. Főleg annak a kollégának szükséges, hogy kijárjanak hozzá, aki vállalja a falusi életet, enélkül ugyanis beszűkül a négy fal és a centigrammok között.

Nem vitás, egy egyesület életében egyes személyek szerepet játszanak. Ezt nem kell tagadni. Egy személyiség tud pozitív és negatív irányban változást, fejlődést vagy visszafejlődést előidézni. De mindig hangsúlyoztam, hogy nem helyes gyakorlat, ha csak egy személy viszi az ügyeket; fontos az együttes munka. Kell ugyan egy „vezérürü", de fontosabb az összefogás és az egymás segítése. Úgy érzem, hogy lesz utánpótlás és vannak alkalmas személyek. A feladatokat parcellázni kell. Ha pl. egy önálló bizottság újra erőteljesebben viszi a nemzetközi kapcsolatokat, akkor ebben az elnököt tehermentesíteni tudja. A gyógyszertári hálózat felé is ki kell alakítani egy olyan lelkes csapatot, amely a (magán)gyógyszertáraknak is tud újat adni. A F.I.P. most éppen egy ilyen kezdeményezést indított el. Ha egy-két lelkes ember továbbviszi a gondolatokat, akkor nem lehet probléma.

Én hívő, és a jövő szempontjából optimista ember vagyok. Hívő abban az értelemben is, hogy lehet olyasmiben is hinni, ami csak a jövőben fog megvalósulni. Most egy átmeneti, változó, nem könnyű periódus előtt állunk, mert sokan nem úgy látják, ahogy valamikor egy etikus pálya működött. Félek, ha megkezdődik a privatizáció, etikátlan jelenségekkel is fogunk találkozni. De optimista vagyok azért, mert idővel ez rendeződik, a jó előbb-utóbb úrrá lesz a rossz felett. Ha a fiatalokat helyesen neveljük, be fogják látni, hogy a pálya jövője a tudomány, a továbbképzés, az életben való helytállás is, nemcsak a gazdasági szempontok dominálnak. Betegcentrikus gyógyszerészetet kell megvalósítani. A vezetőknek érezniük kell, hogy ezért a pályáért érdemes önzetlenül dolgozni. Ha ez így lesz, bizonyára újra szép jövő előtt állunk, ha már én nem is érem meg.

A gyógyszertári munkát sokan lenézték, még szakmabeli vezetőink sem mindig értékelték, pedig sok szépsége van. Időnként szoktam is idézni, hogy a mi paraszolvenciánk a beteg hálája.

Mint gyakorló gyógyszerész, legszívesebben expediáltam. Beosztottuk, hogy ki hány órát van elől. Az officinából az egész gyógyszertár munkáját lehet irányítani, látom mi fogy, mi a hiánycikk, mi az, amiben a betegnek szüksége van a tanácsomra, ismereteimre.

Feleségem 27 évig egy olyan gyógyszertárban volt vezető, ahol egyedül dolgozott két asszisztenssel. Miután nyugdíjba ment, az utcán sokan megállították: „Drága Gyógyszerésznő! Maga nagyon hiányzik, mert amíg a gyermekeim felnőttek, mindig maga adott tanácsot!". Ez az, ami szükséges: az intim kapcsolat, a tanácsadás, a szakértelem, a jó szándék. Ez hozzátartozik a pálya jövőjéhez.

— Hogyan látja a tudományos fejlődést és a háttérbe szorult egyéni felelősség kérdését?

— Sokrétű ismeretanyagot kell nyújtani. Növekedjék és legyen magasszintű a kollégák szakmai intelligenciája. A jelenlegi 11-es ágazat – gyógyszerellátási szak néven – legyen a gyógyszertár vezetésre jogosító szak. Ez mind általános gyógyszerészeti (szervezési és vezetési), mind gyógyszerismereti (hatástani) tárgyakból adjon széleskörű képzést, bő ismeretanyagot.

A gyógyszerészhiány enyhítésére vezették be a gyógyszerkiadó szakasszisztens képzést. Munkájuk hasznos, tehermentesítik a gyógyszerészt, de nem teszik feleslegessé az expediálás során. Fokozatosan kialakul a „házi patikus" szerepe: a beteg irányítása, tájékoztatása az ő feladata.

Ismeretes, hogy a magisztrális receptúra aránya csökkent. De mi ne csökkentsük tovább, esetleg kényelemszeretetből. A helyes orvoskapcsolat révén ismertessünk jó szabvány–előiratokat. A kézi eladás során pedig – lehetőség szerint – saját készítményeinket részesítsük előnyben. A megfelelő munkadíj ennek a gazdasági hátterét is biztosítja.

A privatizáció megindulása, elterjedése során az élet maga alakítja ki a vállalkozói szerepet. Régi tapasztalat, hogy nem mindenki alkalmas ilyen feladatra, nem mindenki fog kockázatot vállalni. Az önállóság pedig együtt jár az egyéni felelősség növekedésével, az irányítással, sokrétű kapcsolatok kialakításával. A fiatalokban általában van kezdeményezés, kedv, s őket helyes irányba kell tovább vezetni.

— Kérjük, szóljon még az oktatás helyzetéről. Vannak olyan vélemények, hogy a gyógyszertár nem, csak az egyetem oktat.

— Több cikket írtam az oktató gyógyszerész szerepéről. Vezérfonalakat dolgoztam ki az államvizsgások oktatására. Az oktató gyógyszerésznek műveltebbnek kell lennie az átlagnál, didaktikai készséggel kell rendelkeznie.

Szó volt már arról, hogy 1962-ben szerveztünk először oktató gyógyszerészi továbbképzést Sopronban. Hat évvel később egy ráépített, magasabb szintűt rendeztünk. Sajnos a továbbiakban több ilyen továbbképzésre nem kerülhetett sor, pedig a jó oktató gyógyszerész a fiatalokat felkészíti az életre, oktat és nevel. Fontosnak tartom, hogy fakultásaink időnként összehívják az oktató gyógyszerészeket, rendszeres kapcsolatot tartsanak velük. Ez kölcsönösen csak előnyt jelenthet.

Befejezésül még arra szeretnék rámutatni, hogy a jó egyetemi képzés, a rendszeres továbbképzés, a bő szakirodalom legyen mindig összhangban a Magyar Gyógyszerészeti Társaság tevékenységével. Társaságunk sokat segíthet a szakmai színvonal magas mércéjének kialakításában. Tartsuk szem előtt az etika írott és íratlan szabályainak betartását. Mindez hozzájárulhat társadalmi megbecsülésünk állandósításához.

6. ábra: A búcsúzó elnök köszöntése az utolsó elnökségi ülésen

— Elnök Úr! Reméljük, hogy távozása után sem szakad el a Társaságtól és szaklapunktól. Valamennyi kollégánk nevében köszönjük hivatásunk érdekében kifejtett tevékenységét és ezt a mai beszélgetést. További tevékenységéhez sok sikert, jó egészséget kíván szerkesztőségünk és szaklapunk olvasótábora.

1991. október

Dr. Kovács László, Hankó Zoltán

A Magyar Fitoterápiás Társaság elnöksége felhívja a figyelmét a társaság alapító tagjainak az alábbi MOTESZ pályázatra.

A „MOTESZ International Alapítvány" Kuratóriuma pályázatot hirdet az 1992. évre (elnök: Prof. Dr. Füredi János)

Az alap és szakellátás közötti új típusú kapcsolatok lehetősége az egészségügyben. címmel

Határidő: 1992. április 30.

A benyújtás helye: MOTESZ International Alapítvány
1145 Budapest, Columbus u. 11.

A pályázat nyertesei az alábbi díjazásban részesülnek:

Első díj:	1 000 USD
Második díj:	600 USD
Harmadik díj:	400 USD

Örülnénk, ha a társaság erre vállalkozó tagjai a fitoterápia szemszögéből dolgoznák ki a pályázatot.